

Den totale vågehvalkvoten for 2003 er fastsatt til 711 dyr. I 2002 var kvoten på 671 dyr.

Generelt

Norge hadde tidligere en utstrakt kystnær fangst av småhval som omfattet vågehval, bottlenos, spekkhogger og grindhval. Omkring 1970 falt fangsten av bottlenos og grindhval vekk, rundt 1980 sluttet fangsten etter spekkhoggere. Tidligere hadde vi også fangst av storhval fra landstasjoner, men denne fangsten opphørte da den siste landstasjonen ble nedlagt i 1971. Kommersiell utnytting er nå begrenset til vågehval, men det knytter seg likevel sterk interesse til sjøpattedyrenes forskjellige interaksjoner med fiskeriene og deres rolle i økosystemet.

Vågehvalfangsten

Norge har drevet fangst av vågehval i tre bestandsområder: Ved Vestgrønland (siste sesong 1985), i Sentral-Atlanteren og i Nordøst-Atlanteren. Det sistnevnte området har alltid vært det viktigste og omfatter fangstområder i Nordsjøen, langs norskekysten, i Barentshavet og ved Svalbard. Den internasjonale hvalfangstkommisjon (IWC) vedtok en foreløpig stopp i all kommersiell hvalfangst fra 1987 ("moratoriet"). Den norske regjering leverte imidlertid inn en offisiell protest og ble derfor i tråd med IWCs regelverk ikke bundet av dette vedtaket. Likevel stoppet Regjeringen den norske vågehvalfangsten etter sesongen 1987 i påvente av de omfattende bestandsvurderingene som IWC skulle gjennomføre innen 1990, men som ennå ikke er fullført. I 1993 vedtok likevel den norske regjeringen å gjenoppta den tradisjonelle vågehvalfangsten etter at IWCs vitenskapskomité hadde fullført arbeidet med utviklingen av en ny forvaltningsprosedyre. En oversikt over fangsten i perioden 1993-2002 er gitt i Tabell 2.10.1.

I forbindelse med det norske forskningsprogrammet for sjøpattedyr ble det fanget et lite antall vågehval i perioden 1988-1990. Som en oppfølging ble det i 1992 startet et treårig prosjekt ledet av Fiskeriforskning i Tromsø, for å undersøke vågehvalens konsum av forskjellige byttedyr. Dette prosjektet har vært basert på forskningsfangst. Antallet vågehval fanget for forskningsformål i årene 1993 og 1994 er gitt i tabell 2.10.1. Undersøkelsene av vågehvalens diett etter 1994 har fortsatt som rutinemessige undersøkelser ved at det samles inn prøver fra den ordinære fangsten.

Bestandsgrunnlaget og beregningsmetoder

En vesentlig del av arbeidet i hvalfangstkommisjonens (IWCs) vitenskapskomité har i de seinere årene vært rettet mot utviklingen av en ny revidert forvaltningsprosedyre (RMP) for bardehval, til erstatning for det gamle klassifiseringssystemet som var basert på anslag for den nåværende

VÅGEHVAL - *Balaenoptera acutorostrata*

Utbredelsesområde: Vågehvalen finnes i alle verdenshav.

Alder ved kjønnsmodning: 6-7 år.

Vågehvalen kan bli opptil 9 m lang og veie mellom 5 og 10 tonn.

Vågehval er en vanskelig art å få øye på da den er oppe og blåser mindre enn en gang i gjennomsnitt per minutt, og er da synlig i 2-3 sekunder. Vågehval vandrer fra ukjente vinteroppholdssteder i varme farvann til næringsrike områder på høyere breddegrader om sommeren. Vågehvalen er en bardehval som er tilpasset beiting på plankton, men den tar også fisk av mange slag. På begynnelsen av 1990-tallet spiste vågehval utenfor kysten av Nord-Norge, i Barentshavet og ved Spitsbergen om lag 1,8 millioner tonn byttedyr i løpet av en sommersesong (april-oktober). En tredjedel av dette var krill, og en tredjedel sild. Resten var blant annet lodde, torsk, hyse og sei. Vågehval blir kjønnsmoden ved om lag 6-7 års alderen.

Etter 10-11 måneders svangerskap fødes kalven, som da er i underkant av 3 m lang. De fleste kalvene fødes i desember, men kalvingsperioden strekker seg over perioden oktober-mars i Nord-Atlanteren. Kalven dier mora i mindre enn seks måneder.

bestand i forhold til den opprinnelige ubeskattede bestanden. I 1992 godkjente kommisjonen de RMP-spesifikasjonene som vitenskapskomiteen hadde foreslått for å beregne fangstkvoter, men vedtok ikke å sette forvaltningsprosedyren ut i livet fordi den ønsket en videre dokumentasjon av dataprogrammer og spesifisering av minimumskravene til innsamling av data til RMP. Dette arbeidet ble fullført av vitenskapskomiteen i 1993, men er ennå ikke godkjent av kommisjonen, blant annet med henvisning til at den også ønsker inkorporert inspeksjons-/observatørdordninger i forbindelse med fangsten (revidert forvaltningsskjema - RMS).

Foruten selve fangstregelen tar RMP også hensyn til en verdi som kalles beskyttelsesnivået for bestanden som beskattes. For de kvotene som settes skal det være mindre enn 5 % sannsynlig at bestanden skal komme under dette nivået, som er satt til 54 % av opprinnelig bestand. I RMP er det også en parameter som bestemmer langtidsutviklingen i bestanden ("tuning"). Denne angir hvilket bestandsnivå det siktes mot "i det lange løp", som i praktisk sammenheng betyr 100 år. Lavere "tuning" gir generelt høyere kvoter. Kommisjonen i IWC har bestemt at dette langtidsmålet skal være 72 % av opprinnelig bestand, og Norge har ved kvotefastsettelsene opp til og med for 2000 fulgt dette vedtaket. Ved kvotefastsettelsen for 2001 bestemte imidlertid norske myndigheter at denne verdien skulle være 66 % av opprinnelig bestand; dette ble videre endret til 62 % av opprinnelig bestand for 2002 og seinere. Utover dette skal kvotene korrigeres for skjevheter i kjønnsfordeling i fangstene. Kvotene bestemmes i prinsippet for perioder på fem år av gangen, og restkvoter kan overføres fra år til år innen en slik femårsperiode.

Grunnlaget for RMP er fangstdata og tallrikhetsberegninger. Tallrikhetsberegningene må gjøres på grunnlag av dedikerte telletokt basert på akseptert metodikk både med hensyn til feltarbeidet og analysene.

Sommeren 1995 gjennomførte Havforskningsinstituttet en stor vågehvaltelling som dekket Barentshavet, Grønlandshavet, Norskehavet og den nordlige delen av Nordsjøen. Elleve båter og om lag 140 observatører og toktledere var engasjert til tellingen. De innsamlede dataene ble analysert i samarbeid med Norsk Regnesentral, der det ble gjennomført et større prosjekt for å sikre at beregningene ble gjort på en forskriftsmessig og kvalitetssikret måte. Analysene ble utført i regi av en egen arbeidsgruppe under IWCs Vitenskapskomité. Denne arbeidsgruppen gjorde også en grundig vurdering av analysemetodikken, og ble i mai 1996 enige om et bestandsestimert som så ble lagt fram for vitenskapskomiteen. Her ble estimatene basert på tellingene i 1989 og 1995 godkjent til bruk i RMP. Estimert for 1995 ble på 118.000 vågehval (95 % konfidensintervall 97.000-145.000) for det totale telleområdet, hvorav 112.000 tilhører den nordøstatlantiske bestanden.

Tallrikheten av vågehval i det sentrale bestandsområdet er i IWCs Vitenskapskomité tidligere blitt beregnet til 28.000 (95 % konfidensintervall 21.600-31.400). I 1997 gjennomførte en arbeidsgruppe under vitenskapskomiteen i NAMMCO (Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen) bestandsberegninger på grunnlag av alle innsamlede data under NASS-95 (North Atlantic Sightings Surveys 1995), og kom da fram til et totalestimert for den sentrale bestanden av vågehval på 72.130 (variasjonskoeffisient 0,24) dyr, hvorav 12.000 (variasjonskoeffisient 0,28) innen Jan Mayen-området. Ved årsmøtet i IWCs vitenskapskomité i 1999 ble bestandsestimert for Jan Mayen-området basert på tellingene i 1987 revidert til 5.600 (variasjonskoeffisient 0,26). Dette førte til en mindre nedjustering av vågehvalkvoten for Jan Mayen-området.

Siden 1996 har Havforskningsinstituttet gjennomført årlige hvaltellinger av delområder, slik at en i løpet av seksårsperioden til og med 2001 på ny har fått dekket hele Nordøst-Atlanten. Et nytt bestandsestimert for vågehval i dette området

Tabell 2.10.1

Vågehval. Tradisjonell fangst og fangst for forskningsformål i 1993-2002.

Minke whales; catches in the period 1993-2002 given by stock area.

Catches made under scientific permit are given in the penultimate column.

Sesong	Nordøst-Atlanten	Sentral-Atlanten	Forskningsfangst	Total norsk fangst
1993	144	13	69	226
1994	165	41	74	280
1995	176	42		218
1996	348	40		388
1997	483	20		503
1998	568	57		625
1999	533	58		591
2000	430	57		487
2001	519	31		550
2002	599	35		634

ble presentert til årsmøtet i 2002, men er ikke ferdig behandlet i vitenskapskomiteen. Vitenskapskomiteen arbeider også med en gjennomgang av bestandsstruktur og annen informasjon om vågehval i Nordøst-Atlanteren med tanke på en eventuell revisjon av forvaltningsgrunnlaget. Dette arbeidet forventes avsluttet ved årsmøtet i 2003.

Anbefalte reguleringer

IWC har så langt ikke funnet å kunne iverksette den nye forvaltningsprosedyren, blant annet med henvisning til at det først er nødvendig å oppnå enighet om kontrolltiltak, datastandarder og retningslinjer for gjennomføring og analyser av telletokt. De norske fangstkvoteene for 1993 ble fastsatt på grunnlag av den reviderte forvaltningsprosedyren med de krav til forsiktighet som IWC hadde vedtatt da de godkjente de grunnleggende spesifikasjonene til RMP. I 1993 ble det derfor tillatt å fange 296 vågehval, hvorav 136 ble avsatt til forskningsfangst og 160 til tradisjonell vågehvalfangst. De tilsvarende tallene for 1994 var henholdsvis 319 dyr totalt med 127 til forskningsfangsten og 192 til den tradisjonelle fangsten. For 1995 ble totalkvoten for fangst av vågehval i norsk økonomisk sone, i fiskerisonen ved Jan Mayen og i fiskevernsonen ved Svalbard fastsatt til 232 dyr på basis av reviderte bestandstall våren 1995. I henhold til RMP fordeles kvotene for en bestand på flere mindre områder, for den nordøstatlantiske vågehvalen på fire områder. Dette førte blant annet til at det ikke ble tildelt kvoter til tradisjonell fangst i Vestfjorden i årene 1993-1995, men det ble fastsatt kvoter på 40 og 32 dyr til forskningsformål for henholdsvis 1993 og 1994 i dette området. På grunn-

lag av de nye bestandstallene fra 1995, ble totalkvoten for fangstsesongen 1996 satt til 425, og dette ga rom for en liten fangstkvote også i Vestfjordområdet. For 1997 ble totalkvoten på 580 dyr, for 1998 671 dyr, for 1999 753 dyr, for 2000 655 dyr, for 2001 549 dyr, og for 2002 671 dyr. For 2003 er kvoten satt til 711 vågehval, som også inkluderer restkvoten fra 2002. I 2001 startet en ny femårsperiode for kvotene. Hovedtyngden av den tradisjonelle fangstknoten er blitt fordelt til Barentshavet (bortimot 50 % av kvoten) og ellers til Svalbard (om lag 20 % av kvoten), Nordsjøen (vel 20 %), Jan Mayen (ca. 5 %, tilhører sentralbestanden), og et mindre antall dyr i Vestfjordområdet.

Summary

Minke whales in the Northeast Atlantic are commercially exploited by Norway. The management of this species is based on application of the Revised Management Procedure (RMP) developed by the Scientific Committee of the International Whaling Commission. The input to this procedure are catch statistics and absolute abundance estimates. The quota for 2003 is 711 animals, which also includes animals allocated but not taken in 2002. The quota for 2002 was 671 minke whales, of which 634 were caught. The present quotas are based on abundance estimates calculated from surveys conducted in 1989 and 1995, but a new estimate based on annual surveys over the period 1996-2001 is expected to be available in 2003. The most recent estimate (1995) for the Northeastern stock of minke whales is 112.000 animals and for the Jan Mayen area, which is also exploited by Norwegian whalers, 12.000 animals.